

Er is een tijd om wanhopig te zijn en een tijd om te hopen De tijd om te hopen is nu!

Bericht uit Nes Ammim van Tjitte Dijkstra

Vanuit het Midden Oosten ziet de wereld er anders uit dan vanuit Nederland. Op de dag dat ik dit schrijf (5 december) hoor je de wind door de bomen waaien en zelfs in huis waait het, maar alleen de Nederlandse bevolking van Nes Ammim heeft een pakjesavond gevoel. Advent dan? Nee, ook niet. In een paar Russische winkels in de buurt staat wel wat kerstspul,

maar Israël bereidt zich voor op Chanoeka, het lichtjesfeest in december. Echt uitbundig gaat dat ook al niet en zeker niet erg verzorgd. De negenarmige kandelaars in de supermarkt kosten maar een handvol shekkels en goede kaarsjes zijn niet te vinden. Maar dat hoeft ook niet, want dunne kaarsjes die snel branden horen bij het feest. Als het kaarsje een half uur kan branden is het lang genoeg. In die tijd wordt een spel gespeeld met een dobbelsteen waarbij je noten kunt winnen. Chanoeka is geen belangrijk feest. Het komt niet in de bijbel voor. (Ons kerstfeest ook niet trouwens.) Ondertussen dendert het gewone leven meedogenloos en in grote haast voort. Wij hebben een paar kille weken achter de rug,

met heftige regen en nu is het al weer dagen achter elkaar heerlijk najaarsweer. Aan het begin van de nacht zie je de Poolster laag en heel eenzaam aan de hemel staan, zonder de Grote Beer, want die komt pas na middernacht. Tegen de ochtend staat de Beer voor ons gevoel op de kop. In het Midden Oosten wordt je er elk uur van de dag aan herinnerd, dat je heel anders tegen de wereld kunt aankijken en, sterker, dat je wel moet.

Arabische christenen

Wordt in de Nederlandse media het Midden Oosten conflict vooral ingekleurd door de tegenstelling jodendom – islam? Hier besef je al snel, dat ieder land in deze streek een veelkleurige en multireligieuze bevolking heeft, waarin ook altijd christenen een rol spelen. Bijna alle christenen in Israël zijn Arabieren. Bezoek je hun vieringen, dan stap je in een warm bad van muziek, turbo-preken waar de vonken vanaf spatten en intense gebeden, waarvan je geen woord verstaat, behalve dat ene, intiem gefluisterde of krachtig geroepen woord Allah!

Wij bezochten de baptisten in Haifa en de Grieks katholieken in Sefar'am. Ook mocht ik gastheer zijn voor een tweedaagse conferentie van baptisten uit Nazareth, die van ons conferentiecentrum gebruik maakten. In al die contacten valt op, hoe Arabische christenen een dubbele loyaliteit hebben. Aan de ene kant leveren zij hun bijdrage aan het land waarin zij wonen en aan de andere kant verheffen zij hun stem als Arabische Israëliërs, die een vijfde deel van de bevolking vormen, maar toch vaak vrijwel onzichtbaar zijn. Zij delen in het lijden van de Palestijnen, maar stralen de hoop uit dat vergeving en verzoening de eerste stap zullen zijn naar een vreedzame toekomst. Een gesprek met hen voelt aanvankelijk alsof je met iemand van een andere planeet praat, tot je beseft dat je praat met iemand van deze planeet!

Op leven en dood voor de vrede

Zo'n Arabische christen is Elias Jabboer uit Sefar'am, die al een half leven bezig is om Joden en Arabieren binnen Israël met elkaar in contact te brengen. Wij bezoeken hem thuis en hij heeft alle tijd voor ons. Hij stichtte jaren geleden het House of Hope, maar niet iedereen gelooft in zijn aanpak. Relschoppers probeerden een keer zijn huis in brand te steken. Hij blijft er nuchter onder, maar vertelt wel hoeveel energie het kost om door te zetten. Een jaar terug kwamen er bij Haifa veertig mensen om in een bosbrand. Onder hen waren Arabieren en Joden. Jabboer werd gevraagd bij de rouwplechtigheid te spreken, maar hij weigerde: 'In de dood zijn alle mensen aan elkaar gelijk. Ik wil wel eens komen spreken, maar dan over levende Joden en Arabieren en dan zullen wij het ook over gelijkheid hebben.' Of wij zijn reactie wijs vinden, is niet aan de orde, want wij zijn hier te gast, maar één ding is duidelijk: aan vrede werken, is geen karwei voor watjes.

Mazra'a, het vergeten dorp

Ik fiets nu een paar maanden langs allerlei wegen in de omgeving van Nes Ammim. Je leert in het landschap bepaalde dingen te herkennen. Het meest opmerkelijk zijn de lage heuvels waaruit wat puin omhoog steekt, soms is er een half gebouw over, een minaret, een kerktoeren een stukje begraafplaats en bijna altijd een haag van ruwe cactussen. Langs de hele kuststreek zijn zulke heuvels te vinden. Het zijn de resten van Arabische dorpjes, die na de stichting van de staat Israël zijn ondergeploegd. Mazra'a, het buurdorp van Nes Ammim, is een uitzondering. Vanuit Nes Ammim bouwen wij aan een contact met de school van het dorp. Elke twee weken ontmoeten een handvol vrijwilligers en een schoolklas uit Mazra'a elkaar. Wij wisselen ervaringen uit en zij oefenen ondertussen hun Engels. Tijdens ons laatste bezoek hoorden wij over hun geschiedenis. De inwoners van Mazra'a vluchtten in 1948 naar Libanon en lieten het dorp vrijwel onbewoond achter. Zwervende vluchtelingen uit twaalf andere dorpjes zochten een schuilplaats in het dorp. Toen de oorlog voorbij was, kwamen de oorspronkelijke bewoners niet terug en bleven de vluchtelingen in de huizen die zij gevonden hadden. Bijna niemand in het dorp is dus een 'oorspronkelijke' bewoner. Ik sprak met iemand die met zijn vader achterbleef, terwijl zijn moeder met de andere kinderen in Libanon terecht kwam. Het gezin kwam nooit meer bij elkaar. Toch is er geen bitter woord in zijn verhaal en hij toont geen enkele haat. Is hij een uitzondering? Misschien, maar zijn houding stemt hoe dan ook hoopvol. Het zijn de kwetsbare stappen die grote veranderingen kunnen bewerken. Ons christelijk geloof heeft dat als basis, of niet?

www.tjittedijkstra.nl

Wat kan een kleine christelijke gemeenschap als Nes Ammim doen te midden van verschillende groepen in het Land van Melk en Honing? In een volgend bericht vertel ik daar wat meer over. Als u in de tussentijd wilt meeleven met Israël en het Midden Oosten, dan raad ik u mijn site aan. Op de hoofdpagina heb ik allerlei links gezet naar kranten die in het Midden Oosten verschijnen (Engelstalig), sites van vredesorganisaties, een paar filmpjes, wat foto's en nog veel meer.

Sjalom!

(geschreven op verzoek van de werkgroep Kerk en Israël van de PKN kerken in Harderwijk)